

Uticaj akumulacije "Svra kovo" na turisti ki potencijal Rzava

REPUBLIKA SRBIJA

Ministarstvo za ekologiju, životnu sredinu
i prostorno planiranje

ul. Omladinskih brigada br. 1
11000 Beograd

Predmet: Mišljenje na Studiju o proceni uticaja projekta
brane i akumulacije "Arilje", profil Svra kovo
na životnu sredinu

Obraćam Vam se ispred ekološke grupe „God Save Rzav“ i njenih skoro 3000 članova, koji se zalažu da Rzav ostane ovakav isti, prelep i jedinstven i budu im pokoljenjima, onakav kakvog nam je ostavio sam Bog.

Pitao bih gospodu iz ministarstva da li zanaju koje dve grane privrede imaju najveći rast zadnjih godina u svetu? Odgovori u sam na to pitanje. To su IT tehnologije, što je i bilo za predvideti, a na drugom mestu, ispred vojne i farmaceutske industrije, turizam. Privredna grana koja gazi koracima od 7 milja.

Pošto su moji predhodnici stručno obrazložili da branama postoje daleko jeftinije alternative, postavlja se pitanje zašto jednim udarcem ne uhvatiti dve muve. Državi sa udati budžet ne gradnjom tih veštačkih monstruma na Rzavu, a istovremeno iskorišćenjem velikog turističkog potencijala napuniti državnu kasu.

Radeći na zaštiti Rzava vremenom sam se posvetio i Internet medijskoj prezentaciji istog, i ne samo njega već i ostalih prirodnih lokacija u njegovoj blizini, a koje su takve da bi ih poželele i vodeće kontinentalne turističke sile u svetu, poput Vodene pešine, potkapine Zija, kanjon Visoke i Orlova, mnogi visovi, banje i sl. A na urenim rzavskim plažama, ispred Arilja, slika leti je adekvatna onoj sa primorja, po broju kupaca i pratim sadržajima. U mešovitem vremenu sam tu priču podigao i na profesionalniji nivo, radeći i televizijske emisije, a koje, kaže Bog od jeseni biti vidljive i u celoj Srbiji.

Do danas su te moje Internet stavke imale više od 700 000 pregleda. Sve to je imalo za posledicu da je broj poziva ljudi željnih neirnuti prirode svakodnevno rastao, tražeći i informacije o tome kako doći do Rzava i ostalih lokacija. Čak sam počeo da se bavim i poslom vodiča, naravno ne za pare, već iz ljubavi prema prirodi. Poslednja takva moja uloga je posebno urodila plodom, dovodeći i prvu pravu rafting ekipu iz Beograda. Ljudi su zanemeli pred lepotom Rzava, udeležili se da niko pre njih ovo nije otkrio. Najverovatnije, na jesen, Rafting savez Srbije će pozvati sve ekipe da dođu na Rzav, o istom njegovom toku, i uvedu ga u privilegovani krug rafting reka Srbije. Samo da podsetim da se na pojedinim rafting rekama kod nas, samo prolaz plaća 20 evra. Tako sam postao ilegalni promotor ariljskog turizma, a zašto ilegalni, to je tema za sebe.

Ovo sve pričam, ne da bih se hvalio, jer dela govore o vekovima a ne rečima, već da bi gospodi iz Ministarstva predložio enormne turističke potencijale Rzava i okoline kojeg sam siguran, nisu svesni. Jer ako sam ja kao pojedinac, sa godišnjim budžetom, koje je verovatno u visini vaših današnjih dnevnica, doveo turista više od nekih turističkih organizacija, mogu da zamislim šta bi bilo kada bi iza svega stajale opštinske pare, ili ne daj Bože državne. Mislim da bi ovaj kraj zaradio od turizma kao i od malina i tekstila zajedno, što je okosnica ovdašnje privrede.

Znam da će vaš odgovor biti, da je „Prostornim planom“ predviđen razvoj turizma na novonastalom jezeru ili jezerima, to jest sportova na vodi i tome slično.

Pratim i Plan, u jednom trenutku sam stekao utisak da je pisan za neku saharšku, Afričku državu, gde ljudi nisu u životu videli veštačku hidroakumulaciju, a jednim delom za Švajcarske podanike, koliko se para namerava potrošiti za razvoj turizma, a evo i zašto.

U našem neposrednom okruženju postoji nekoliko takvih veštačkih hidroakumulacija, a koje sam sve obišao, a najviše sam boravio upravo na najslabijem na Rzavu, Vrutcima, koja je nastala pregradnjom planinske reke Četinje, na mestu gde je odštampana prva srpska knjiga, i izvedenih izvora tople i hladne vode, a koja služi za vodosnabdevanje. Ako izuzmemo pecaroše, a vrati u se na tu temu, i sporadičnih kampera, najviše ima ovaca. Od proklamovanog turizma nema ništa. A slična je situacija i na ostalim lokacijama.

Još u osnovnoj školi smo u ili da je voda bez boje, mirisa i ukusa. Takva je i bila voda sa ove reke sve do izgradnje brane. A onda?

Prvi utisak kad se dođe na jezero, a u stvari niste još njemu ni prišli, iz daljine se vidi njegova odbojna boja. Od prozorno iste etinje, nije ostalo ništa. Boju koju ima sadašnje jezero, najviše li i na nešto što ne smem da kažem, da ne bi zvučalo suviše nekulturno. Sledeći odbojni element je oscilacioni pojas, najvišeg i najnižeg nivoa jezera, koji izgleda kao živa rana, to jest plaža, koju niko ne koristi. Ko još želi da na ogoljenom i totalno uništenom zemljištu uživa u darima prirode? Niko. O ukusu i mirisu vode, ne bih trošio reči. Dovoljno je upećanu ribu, naročito one koje se hrane sa jezerskog dna, uporediti sa ukusom i mirisom potone pastirmke. Ne možete se oteti utisku da jedete blato. Krenimo dalje. Krenimo u jezero. Mnogi na taj korak i ne pomišljaju, jer pravo upadate u mulj. Ja sam na primer svoju maloletnu decu prenosio na svojim leđima do dubine, kad su hteli da se kupaju, jer nisu smeli, hteli, da se probijaju kroz taj ogavni sloj blata. Od turista jedino se mogu sresti malobrojni kamperi i to na samom ušću, to jest po etku jezera. A zašto baš na tom malenom prostoru pored tolikog jezera? Razlozi su baš ovi, prehodno izneti. Tu se još mogu navesti kao otežavajući faktori za razvoj turizma i smanjenje broja osunčanih dana, usled promene klime izazvane povećanim isparavanjem ogromne jezerske površine, strme nepristupačne obale i tome slično.

Samo još da napomenem, da i Ariljci imaju isti problem kao i Užičani koji se kupaju nizvodno od brane Vrutci. Voda je ledena, jer se ispusta iz dubine jezera, što deluje odbijajuće za potencijalne kupce.

Vratimo se na trenutak pećarima. Njih nije da nema, ali od toga šira društvena zajednica nema neke velike koristi. Neke druge pametnije države su svoje prvoklasne salmonidne vode sačuvali na radost njenih građana, ali i radost državnog budžeta. Da vam samo jedan primer iz naše neposredne blizine. U pitanju je Slovenija. Svi ste vi sigurno čuli za reku Sotlu, ribolovački raj, gde se za dozvolu za pećanje plaća i po godinu dana, a cena dnevne dozvole je u rangu naše godišnje. A evo još drastičnijeg primera. Na takođe slovenačkoj reci Obrh, dnevna dozvola košta celih 240 evra. Zamislimo da država zajedno sa lokalnom zajednicom poradi na zaštiti Ržava, i od njega napravi svetski poznatu ribolovačku destinaciju. Dobit samo od tog tipa turizma bi bila dovoljana da svaka lokalna razborita vlast sačuva ovaj Božji dar.

Pogledajmo i još neka veštačka jezera u našoj neposrednoj blizini. Na reci Uvac, koja je takođe izbrisana sa geografske karte podignute su tri akumulacije. Uvac, Kokin brod – Zlatarsko jezero i Radoinja. One pripadaju Limeskom hidroenergetskom sistemu.

Temperatura vode skoro sva tri jezera je dosta niska za kupanje, ispod 18 stepeni, osim Zlatarskog, a koje zbog svojih strmih obala i ogromne oscilacije jezerskog nivoa, i do 20 metara, nije pogodno za razvoj sportskog i ribolovnog turizma. Tu je i problem pojave sluzave i masne crvene mase algi debljine oko 4 cm, koja se pojavljuje u letnjim mesecima na površini Uvaca kog jezera, kao posledica truljenja organskih materija. Na svim ovim jezerima, koja postoje skoro 40 godina, nije ništa urađeno na razvoju turizma. Zašto bi mi sad poverovali državi da će iz svoje veštom odavno ispražnjenje kase, izdvojiti silne milione evra za razvoj turizma baš na ržavskim budućim jezerima.

Mnogi su, poverovavši u priču o turističkom bumu na Uvaci i jezerima pohitali i kupili papreno plaćene za svoje vikendice. Sad se osećaju prevarenim od strane države, jer od turista ni traga ni glasa. Na budućim ržavskim jezerima stanje dodatno komplikuje i strogi režim zaštite, kako vodene površine tako i priobalja gde je zabranjena izgradnja bilo kakvih objekata u istoj.

Ako izumemo nešto kao novo u sportsko rekreativnom planu, što se predviđa Prostornim planom podsistema „Ržava“, tipa: ronjenja, veslanja, jedrenja, sve ostalo već postoji. Samo bi se vratio na jedrenje i veslanje, koje se ne mogu ni uporediti po nivou privlačnosti i doživljajem koje pruža rafting kroz kanjone netaknute prirode Ržava. Sve ostalo što se predviđa; banjski turizam, izletničke staze, lovišta, razvoj seoskog turizma i slično, već postoji, i ako država veruje u turistički potencijal ovog kraja, zašto ranije nije uložila te ogromne svote novca, dok je priroda još netaknuta, što je i osnovni motiv dolaska gostiju tog tipa.

Jer i ega su ljudi željni u ovo vreme otuđenja i svekolikog zagađenja. Samo devetomanskoj prirode, jer na kraju krajeva i mi smo sami potekli od nje, i jedini se u njoj osećamo kao svoji na svome.

U Arilju, 22.7.2010.

Zoran Rakovi